

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ «Виробнича та екологічна безпека в галузі»

Ступінь вищої освіти - Магістр

Спеціальність 275.03– «Транспортні технології (на автомобільному транспорті)»

Освітня програма «_____»

Рік навчання 1-й, семестр 1-й

Форма навчання денна (денна, заочна)

Кількість кредитів ЄКТС 4

Мова викладання українська (українська, англійська, німецька)

Лектор курсу

Войналович Олександр Володимирович, Калівошко Микола Федотович

Контактна інформація лектора (e-mail)

527-82-99; 0675005400; 0989706213; _____
voynalovich@nubip.edu.ua, mikolakalivoshko@gmail.com

Сторінка курсу в eLearn

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

(до 1000 друкованих знаків)

Дисципліна «Виробнича та екологічна безпека в галузі» складається з двох частин. Перша з них розглядає організаційні засади та документальне забезпечення функціонування системи управління охороною праці, вимоги безпеки і гігієни праці під час виконання різноманітних виробничих процесів на автотранспортних підприємствах, зокрема під час експлуатації автотранспортних засобів, перевезення сільськогосподарської продукції, ремонтування техніки. Детально представлено небезпеки і шкідливості під час виконання робіт в автомобільній галузі та заходи для зниження виробничих ризиків. Охарактеризовано засади ведення документації з охорони праці на автотранспортному підприємстві, вимоги електро- і пожежної безпеки.

Друга частина дисципліни стосується впливу на людей і природне довкілля автомобільного парку, а також впливу технологічних процесів під час перевезення різноманітної сільськогосподарської продукції.

Метою вивчення дисципліни є вивчення та засвоєння працезохоронних засад організації та виконання робіт у галузі автомобільного транспорту, теоретична і практична підготовка фахівців щодо усвідомлення питань екологічної безпеки, розроблення і впровадження екологічно безпечних технологій в автомобільному транспорті,

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції/лабораторні)	Результати навчання	Завдання	Оцінюван ня
1 семестр				
Модуль 1				

<p>Тема 1. Організація охорони праці на підприємстві АПК</p>	<p>3/3</p>	<p>знати: вимоги НПАОП на автотранспорті ; вміти скласти інструкції та положення з ОП. аналізувати небезпеки на робочих місцях. розуміти: підходи щодо оцінювання виробничих небезпек. розрізняти види небезпечних шкідливих чинників</p>	<p>Здавання лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (зокрема в E-learn</p>	<p>10</p>
<p>Тема 2. Засади СУОП на автотранспортних підприємствах</p>	<p>3/3</p>	<p>знати: основні положення СУОП в автомобільній галузі. вміти обґрунтувати пропозиції щодо удосконалення СУОП на автотранспортному підприємстві. аналізувати структурні схеми побудови СУОП різних рівнів</p>	<p>Здавання лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (зокрема в E-learn</p>	<p>10</p>

<p>Тема 3. Ризик-орієнтований підхід щодо функціонування СУОП на підприємстві автотранспорту</p>	<p>3/3</p>	<p>знати методи розрахунку професійного ризику. аналізувати концепцію щодо ризик-орієнтованого підходу в охороні праці. розуміти принципи використання професійного ризику для оцінення виробничих небезпек. застосовувати методи комп'ютерного розрахунку ризиків</p>	<p>Здавання лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (зокрема в E-learn</p>	<p>10</p>
<p>Тема 4. Організація системи державного страхування від нещасних випадків працівників автотранспорту</p>	<p>1/1</p>	<p>знати основні положення закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування». вміти розслідувати нещасні випадки на підприємстві та складати відповідні документи (акти). аналізувати розміри відшкодування шкоди потерпілим розрізняти види нещасних випадків</p>	<p>Здавання лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (зокрема в E-learn</p>	<p>5</p>

<p>Тема 5. Умови праці на робочих місцях автотранспортного підприємства</p>	<p>3/3</p>	<p>знати порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці. вміти скласти Карту умов праці. аналізувати джерела небезпечних та шкідливих виробничих чинників. розуміти, що покладено в основу оцінення умов праці. застосовувати прилади для визначення параметрів виробничого довкілля</p>	<p>Здавання лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (зокрема в E-learn</p>	<p>10</p>
<p>Тема 6. Заходи щодо зниження аварійності, виробничого травматизму і професійної захворюваності</p>	<p>3/3</p>	<p>знати тенденції динаміки травматизму вміти розробляти заходи з охорони праці. аналізувати причини травм і хвороб на автотранспорті застосовувати отримані знання для розроблення документів з охорони праці</p>	<p>Здавання лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (зокрема в E-learn</p>	<p>10</p>

<p>Тема 7. Вимоги безпеки і гігієни праці на автотранспорті АПК</p>	<p>3/3</p>	<p>знати гігієнічну класифікацію умов праці. вміти користуватися НПАОП, що стосуються робіт на автотранспорті аналізувати параметри виробничого довкілля на робочих місцях. розуміти наслідки впливу виробничого довкілля на працівників. застосовувати технічні засоби безпеки</p>	<p>Здавання лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (зокрема в E-learn</p>	<p>10</p>
<p>Тема 8. Документація з пожежної безпеки підприємств автотранспорту</p>	<p>3/3</p>	<p>знати основні причини пожеж на автотранспорті вміти розробляти документи з пожежної безпеки. аналізувати стан пожежної безпеки автотранспортного підприємств. розуміти принцип дії автоматичних засобів пожежогасіння розрізняти початкові форми горіння. застосовувати класифікацію основних порушень пожежної безпеки</p>	<p>Здавання лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (зокрема в E-learn</p>	<p>10</p>

		автотранспорт ному підприємстві		
Модуль 2				
<p>Тема 1. Екологічний стан довкілля та вплив нього технічного . Екологічний стан довкілля в Україні. Забруднення довкілля транспортними засобами. Зміни хімічного складу ґрунтів, води і повітря під впливом шкідливих викидів технічних систем. Корозійні перетворення в результаті дії шкідливих викидів.</p>	2/2	<p>знати: - стан екології в Україні; - шляхи забруднення довкілля на автотранспорті; - фактори, що негативно впливають на довкілля. вміти: проводити екологічний моніторинг; аналізувати: стан повітряного довкілля щодо вмісту шкідливих речовин; розрізняти: типи забруднювачів використовувати: на практиці отримані результати щодо поліпшення стану повітря</p>	Здавання лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (зокрема в E-learn	10
<p>Тема 2. Автотранспорт як одне з основних джерел забруднення довкілля. Негативний вплив виділеного тепла двигунів внутрішнього згоряння на довкілля. Шумова і вібраційна небезпека технічних засобів. Травмування та загибель людей, тварин транспортними засобами. Екологічні зміни, як наслідок впливу автотранспорту на</p>	2/2	<p>знати: - вимоги державних нормативно-правових актів і документів щодо питань екологічної стабільності; вміти: проводити екологічний моніторинг; аналізувати: стан повітряного довкілля щодо</p>	Здавання лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (зокрема в E-learn	10

довкілля.		вмісту шкідливих речовин.		
<p>Тема 3. Вплив двигунів внутрішнього згорання на екологічний стан повітряного довкілля. Забруднення повітряного довкілля автомобілями. Обсяг забруднення повітряного довкілля автотранспортом. Моніторинг атмосферного повітря всесвітньою метеорологічною організацією (ВМО) та в Україні. Проблеми пов'язані із забрудненням повітря</p>	2/2	<p>вміти: проводити моніторинг атмосферного повітря. аналізувати: стан повітряного довкілля на вміст шкідливих речовин; розрізняти: типи забруднювачів повітря; використовувати: на практиці отримані результати щодо поліпшення стану повітря</p>	Здавання лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (зокрема в E-learn	10
<p>Тема 4. Шкідливі викиди автомобільного транспорту та їх класифікація. Найбільш небезпечні забруднювачі атмосферного повітря в Україні. Гранично допустимі концентрації забруднення повітря (ГДК). Середньодобова ГДК с.д. забруднення повітря. Основні шкідливі речовини, що викидаються під час роботи двигунів внутрішнього згорання (ДВЗ). Параметри викидів основних шкідливих речовин у повітря ДВЗ за різних їх режимів. Способи боротьби з забрудненням повітря. Усунення і зменшення викидів.</p>	2/2	<p>вміти: проводити моніторинг атмосферного повітря. аналізувати: стан повітряного довкілля на вміст шкідливих речовин; розрізняти: типи забруднювачів повітря; використовувати: на практиці отримані результати щодо поліпшення стану повітря</p>	Здавання лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (зокрема в E-learn	10

<p>Тема 5. Вплив двигунів внутрішнього згоряння на екологічний стан водних джерел і водойм. Основні джерела забруднення водойм. Стічні води автопідприємств. Санітарно-технічні характеристики стічних вод. Відпрацьований електроліт і свинцевий шлам. Відпрацьована гальмівна рідина. Відпрацьований антифриз і вода із системи охолодження. Моніторинг води: фоновий, загальний, кризовий. Гідрохімічні та токсикологічні показники забруднення, параметри якості. Способи боротьби із забрудненням водного середовища транспортними засобами.</p>	2/2	<p>вміти: проводити моніторинг водоймищ та водних джерел. аналізувати: воду на вміст шкідливих речовин; розрізняти: типи забруднювачів води; використовувати: на практиці отримані результати щодо поліпшення стану водойм і водних джерел</p>	Здавання лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (зокрема в E-learn	10
<p>Тема 6. Вплив ДВЗ на екологічний стан ґрунту. Основні джерела забруднення ґрунтів автотранспортом. Забруднення ґрунтів нафтою та нафтопродуктами, їх негативний вплив. Способи боротьби із забрудненням ґрунтів автомобільним транспортом. Усунення і зменшення негативного впливу експлуатації авто транспортних засобів на ґрунт.</p>	2/2	<p>вміти: проводити моніторинг ґрунту щодо наявності нафтопродуктів. розрізняти: типи забруднювачів ґрунту; використовувати: на практиці отримані результати щодо поліпшення стану ґрунтів</p>	Здавання лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (зокрема в E-learn	10

<p>Тема 7. Вплив автотранспорту на тваринний та рослинний світ. Робота автомобільного транспорту, його негативний вплив на фауну та флору. Дотримання екологічних законів такатегорій. Негативний вплив шкідливих факторів автотранспорту на рослинний та тваринний світ</p>	2/2	<p>знати: - шляхи забруднення природного довкілля автотранспортом; - фактори, що негативно впливають на флору і фауну. вміти: проводити екологічний моніторинг природного довкілля; аналізувати: стан повітряного довкілля щодо вмісту шкідливих речовин; розрізняти: типи забруднювачів природного довкілля використовувати: на практиці отримані результати щодо поліпшення стану природного довкілля</p>	Здавання лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (зокрема в E-learn	10
<p>Тема 8. Шляхи покращення екологічних показників автотранспорту, зменшення шкідливих викидів їх нейтралізацією. Визначення масових показників викидів шкідливих речовин та їх нормування. Зменшення шкідливих викидів транспортних засобів їх нейтралізацією та уловлюванням. Каталітична нейтралізація</p>	2/2	<p>знати: - фактори, що негативно впливають на екологічні показники транспортних засобів; - шляхи зменшення шкідливих викидів; вміти: проводити моніторинг стану</p>	Здавання лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (зокрема в E-learn	10

<p>шкідливих речовин для окислення продуктів неповного згоряння палива до продуктів повного згоряння CO₂ і H₂O. Платинові та паладієвікatalізатори.</p> <p>Нейтралізатори на онові родію, рутенію, міді, марганцю, нікелю, хрому. Будова кatalізаторів. Блочні або моноблочні нейтралізатори,</p> <p>Термічна нейтралізація.</p> <p>Рідинні нейтралізатори відпрацьованих газів.</p> <p>Уловлювання випарів палива та її ефективність.</p> <p>Уловлювання твердих часток, які містяться у відпрацьованих газах дизелів</p>		<p>кatalізаторів;</p> <p>аналізувати:</p> <p>стан кatalізаторів на зміни під час роботи двигунів;</p> <p>розуміти та розрізняти:</p> <p>стан та зміни ШВ під час роботи двигунів;</p> <p>використовувати:</p> <p>на практиці отримані результати щодо поліпшення стану роботи двигунів.</p>		
<p>Тема 9. Зменшення забруднення довкілля шляхом використання перспективних альтернативних палив та раціональної експлуатації автотранспорту.</p> <p>Використання видобувних і супутніх газоподібних палив природного газу, суть та перспектива.</p> <p>Використання синтезованих і гідролізних альтернативних палив: водню, ацетону, азотвмісні палива.</p> <p>Палива отримані з відновлювальних ресурсів.</p> <p>Суміші з 10-15% спиртів (етанолу або метанолу) та бензину.</p> <p>Додавання в бензинові двигуни.</p>	<p>2/2</p>	<p>знати:</p> <p>- фактори, що негативно впливають на екологічні показники автотранспорту;</p> <p>шляхи зменшення шкідливих викидів;</p> <p>вміти:</p> <p>проводити моніторинг різних типів палива;</p> <p>аналізувати:</p> <p>роботу автотранспорту з питань екологічної безпеки.</p> <p>використовувати:</p> <p>результати щодо поліпшення стану роботи двигунів.</p>	<p>Здавання лабораторної роботи.</p> <p>Виконання самостійної роботи (зокрема в E-learn</p>	<p>10</p>

<p>Тема 10. Раціональна експлуатація машино-тракторного парку.</p> <p>Підтримка автомобілів у технічно справному стані за умов оптимальних регульованих систем і механізмів.</p> <p>Оптимальне керування автомобілем в експлуатаційних умовах.</p> <p>Оптимізація дорожніх умов руху автомобілів.</p> <p>Раціональне використання автомобілів під час виконання транспортних робіт.</p>	<p>2/2</p>	<p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - фактори, що негативно впливають на екологічні показники автотранспорту; - шляхи зменшення шкідливих викидів шляхом покращення конструкції двигунів; <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> проводити моніторинг різних типів двигунів; <p>аналізувати:</p> <ul style="list-style-type: none"> роботу різних типів двигунів з питань екологічної безпеки; <p>розуміти та розрізняти:</p> <ul style="list-style-type: none"> стан та зміни ШВ при роботі різних типів двигунів <p>використовувати:</p> <ul style="list-style-type: none"> на практиці отримані результати щодо поліпшення стану роботи двигунів. 	<p>Здавання лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (зокрема в E-learn)</p>	<p>10</p>
--	------------	--	---	------------------

<p>Тема 11. Технічний стан автомобільного транспорту, його оптимізація та екологічний вплив на довкілля. Експлуатація транспортних засобів в технічно справному стані за оптимальних регулювань їх систем та агрегатів: рівень палива в поплавцевій камері; величина опору в впускному трубопроводі; пропускна здатність жиклерів; справність клапанів; справність вакуумного регулятора; регулювання зазорів свічок. Оптимальне управління</p>	<p>2/2</p>	<p>знати: - фактори, що негативно впливають на екологічні показники автотранспорту; шляхи зменшення шкідливих викидів; вміти: проводити моніторинг різних типів палива; аналізувати: роботу автотранспорту з питань екологічної безпеки. використовувати: результати щодо поліпшення стану роботи двигунів.</p>	<p>Здавання лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (зокрема в E-learn</p>	<p>10</p>
<p>Тема 12. Перспективи автомобілебудування та використання автомобільного транспорту Нові типи двигунів з покращеними економічними показниками та менш токсичні: - двигун Стірлінга; - роторні двигуни; - газотурбінні двигуни; - електромобілі; - інерційні двигуни. Основні напрямки покращення та вдосконалення бензинових двигунів. Збіднення паливо повітряної суміші бензинових двигунів шляхом їх турбулізації.</p>	<p>2/2</p>	<p>знати: - фактори, що негативно впливають на екологічні показники автотранспорту; шляхи зменшення шкідливих викидів; вміти: проводити моніторинг різних типів палива; аналізувати: роботу автотранспорту з питань екологічної безпеки.</p>	<p>Здавання лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (зокрема в E-learn</p>	<p>10</p>

Всього за 1 семестр				70
Екзамен				30
Всього за курс				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

<i>Політика щодо дедлайнів та перескладання:</i>	Роботи, які здаються із порушенням термінів виконання без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
<i>Політика щодо академічної доброчесності:</i>	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
<i>Політика щодо відвідування:</i>	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету). Лекції при наявності індивідуального графіка можуть не відвідуватися.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано